

Gheorghe Banea, *Zile de lazar: jurnal de captivitate și spital*, Ed. a 2-a, Timișoara: Ariergarda, 2018, 184 p.

Cristian-Iulian Ceacîru*

Motto: Nu-i da Doamne omului câte poate să ducă!

Intrarea României în Primul Război Mondial a avut drept scop eliberarea teritoriilor locuite de români, aflate sub stăpânire străină și edificarea statului național unitar român. Însă, până la realizarea acestor obiective, a trebuit parcurs un lung drum al Golgotei, populația și armata trebuind să treacă prin numeroase suferințe și sacrificii. Unii dintre eroii, asupra destinului cărora de multe ori s-a lăsat un nemeritat vâl al uitării, au fost militarii români care au fost prizonieri de război în țările Puterilor Centrale.

Printre aceștia s-a numărat și sublocotenentul Gheorghe Banea, ajuns în captivitatea bulgară în urma dezastruoasei bătălii de la Turtucaia. Memoriile sale, intitulate *Zile de lazar: jurnal de captivitate și spital* au fost publicate pentru prima dată în anul 1938, doi ani mai târziu fiind premiate de către Academia Română cu premiul *Ion Heliade Rădulescu*. O adevărată cronică a suferinței, dar în aceeași timp și a speranței, cartea a fost întâmpinată de contemporani cu un real entuziasm.

Deși descrie de multe ori scene greu de digerat de cititor, operei lui Banea nu-i lipsesc nici unele accente comice, începând chiar cu apelativele *amabile* pe care și le adresează doi răniți, autorul și un soldat bulgar (- *Do-mnu Mămă-ligă-res-cu! / - Bulgar, cap de măgar!*, p. 11). Nu lipsesc nici alte scene tragi-comice despre desfășurarea operațiilor militare sau gradul de pregătire al armatei pentru intrarea în război (*Colonelul regimentului se așeză pe spate și începu să tragă cu o pușcă în el. Noroc că nu era bun ochitor, căci aeroplanul era românesc*, p. 20).

Fiind grav rănit în urma luptelor, autorul trece prin mai multe spitale militare, fiind uneori tratat de-a dreptul neomenos de către sanitarii bulgari. Ura acestora față de români era dată de implicarea României în cel de-al doilea război balcanic. De altfel, din cartea lui Banea răzbate un puternic amestec de sentimente negative față de vecinii de la sud de Dunăre, care sunt considerați a fi un popor aspru, sălbatic, reticent la orice modernizare. Existența acestei atitudini, care se regăsește și la alți memorialiști¹ care au fost prizonieri în Bulgaria, se datorează tratamentului adesea inuman avut față de captivii de război. (*Mai pe urmă au mai adus un ofițer român, care venise cu picioarele goale pe viscol și ger tocmai din lagăr vreo doi kilometri*, p. 90). Datorită acestor rele tratamente, mortalitatea în rândurile prizonierilor români a fost una înfiorător de mare, cu mult peste a prizonierilor francezi sau englezi, de exemplu.

Cu toate acestea, autorul creionează cu multă simpatie chipurile acelor bulgari care s-au purtat chiar prietenește față de el, ajutându-l nu o dată în situații dificile. (*Dar Bencef nu era răutăcios. Dimpotrivă, chipul lui deschis, cu o gură cam mare, arăta bunătatea. Era student în drept, însurat cu o învățătoare. Îmi spunea că ar fi bucuros dacă am rămâne prieteni...*, p. 67). Banea nu generalizează asupra trăsăturilor negative ale poporului vecin ci descrie cât poate de obiectiv atât suferințele prin care au trecut cât și pe acele persoane care s-au purtat omenește, în condițiile unui război și ale unor privațiuni care păreau să nu se mai termine.

Eliberat din captivitate în urma unui schimb de prizonieri și ajuns pe teritoriul românesc, s-ar părea că pentru eroul nostru toate suferințele s-au încheiat. Dar nu, trebuie să susțină o nouă bătălie, de data aceasta pentru a-și căpăta identitatea, el fiind considerat decedat în urma luptelor de la Turtucaia. Are de-a face cu atitudinea obtuză a unor așa ziși camarazi de arme, în condițiile în

* Doctorand, Muzeul Olteniei Craiova, e-mail: iulianc01@gmail.com.

¹ Amintim în aceste sens operele lui George Topârceanu (*Pirin Planina: episoade tragice și comice din captivitate*, 1936, republicată în 2014) și Constantin Vlădescu (*Bulgarii. Memoriile unui ofițer român prizonier în Bulgaria*, 1926). Pictorul Constantin Vlădescu, asemenea lui Banea, a trecut prin lagărele de la Haskovo și Kardjali.

care rănilile nu i se vindecaseră fiind infirm. (- *Domnule colonel, uite acesta a venit din captivitate. Dar la noi e trecut mort. Eu zic să-l trimitem la Curtea Marțială, să explice el acolo, cum a făcut, să fie mort când el s-a dat prizonier./ - Ce ești nebun, mă Grigore? Cum să trimeți băiatul la Curtea Marțială? Pă ce? Numai că a înviat din morți? La drept vorbind, el ar avea dreptul să ne judece, că l-am trecut mort, când el este viu,* p. 155). În cele din urmă, birocrăția dusă la absurd este învinsă, iar chestiunea anulării actului de deces se rezolvă, scenă descrisă nu fără o tentă de umor negru de către autor (- *Ei acum că am înviat și în acte, pot să mor deabinelea./ - Zi doamne ferește și pune mâna pe lemn./- Zic și doamne ferește și uite că țin și bastonul de lemn în mână.* p. 183).

Deși experiențele trăite de autor îi sunt de multe ori din cele mai potrivnice, el nu-și pierde nici o clipă speranța și se luptă pentru viața sa. Deși sunt descrise evenimente uneori de-a dreptul oribile, din cele relatate nu lipsesc optimismul și credința nestrămutată în umanitatea semenilor. Din acest motiv, cartea lui Gheorghe Banea constituie o lectură interesantă nu numai pentru cei pasionați de istorie, ci și pentru publicul larg.